

# КЛАСИЦИ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ



**СТЕВАН СРЕМАЦ**

**ЗОНА  
ЗАМФИРОВА**

Pi-press, 2021.



## ГЛАВА ПРВА

*У којој је описана једна дирљива сцена између калфе Коте и шегрта Поте, даље, кућа хаџи Замфира чорбаџије, а тако исто и слика јунакиње ове приповешке*

У кујунџиници Мана кујунџије седе калфа Коте и шегрт Поте и раде. Задубили се у посао. Калфа Коте довршује неку срмали-муштиклу – коју је поручио код њих у радњи неки Миле, назван Мазни, највећи кицош и мераклија у свој махали, ако не и у свему граду – а главати чупави шегрт Поте, и он шмрче и ради; чисти зечјом ногом старе минђуше и баца их на гомилицу преда се. Обојица се задубила у посао, па раде. Калфа Коте звиждуће нешто, а шегрт Поте се занео у посао, па се у један мах заборави па запева, онако као за себе:

*Синоћке те, леле, видо', Зоне,  
Где се времењуваш...*

Калфа Коте остави рад, па га само погледа.

А Поте се занео као тетреб, па продужи оним својим танким сребрним гласом:

*Где се ѝремењуваш, леле, Зоне,  
у нова ѝрадина.  
Ој, хој-хој, леле, Зо...*

али не доврши јер, пуче шамар, и Поте испусти ону зечју ногу и минђуше, и погледа зачуђено у калфа-Коту.

– Што ме па тепаш, бата-Коте? – пита га Поте питомо, машив се шаком за ударено место на глави.

– А, бре, ешеку ниједан – пита га калфа Коте – какво појење у дућан?!

А шегрт Поте га гледа блесасто, и пипа главу, и гледа да се није и крв пролила.

– Куде си гу чуја и научија, ете, туј песну, ешеку ниједан палилулски?!...

Поте ћути и чеше се по глави која бриди, па му то чешање чини неко особито задовољство.

– Од кога си гу, збори, бре, научија?! – опет га пита калфа Коте, али не добија одговора. – Ти ли ће за Зону песну да појеш?!... Што си гу ти па да можеш да појеш?!

Поте оборио очи, па се стиди.

– Паа... – наставља калфа Коте – ти ли си гу видеја кад си она, демек, пресвукује кошуљу и чичек-антерију у башчу?!... Хм, – хукну и духну љутито на нос и заврте главом Коте. – Куде си гу видеја? Збори, келчо ниједан.

– Несам гу видеја, бата-Коте – вели стидљиво, шапатам, шегрт Поте – куде смем ја па

да гледам чорбацијске керке?! Ја си сал појешем, ето, што се појê по чаршију и по ма'але!...

– Их! – викну калфа Коте и диже руку да га још једаред удари, али га остави кад уплашени Поте увуче врат и главу као корњача, да би избегао други шамар, који очекиваше. Коте само обрте главу, па се кришом насмеја; ваљда и њему смешно дође при помисли какав би смешан изгледао шегрт Поте кад би заиста вирио кроз плот у чорбацијску башту и уживао у призору описаном у песми.

Кад Поте не доби очекивани други шамар, он полако испружи шију и главу, погледа плашљиво око себе, узе ону зечју ногу и минђуше, шмркну и продужи посао и не размишљајући баш много зашто је добио шамар. Можда зато што је с тим начисто био да су шамари сасвим природна и неминовна последица бедног шегртског положаја. А вукао је шамаре преко целе године. Сем првога дана Божића и Ускрса, славе и Тодорове суботе (кад се причешћивао), није било дана да Поте није добио шамара, или у дућану, или на чесми. Зато заборави брзо добивени шамар, па кад сврши посао, примаће преда се бедну своју вечеру, комад хлеба и повеће парче печене бундеве, прекрсти се и поче вечерати, размишљајући и хесапећи у себи колико још има да прође док га закалфе; а чим постане калфа, искијаће први шегрт – мишљаше фаталиста Поте – за све ове досад добивене шамаре. Боже здравља! Запамтиће први нови шегрт ко је калфа Поте! Тако мисли

Поте и једе печену бундеву, и теши се и ужива већ сад. Зато и није чуо кад га је још једном запитао калфа Коте где је чуо ту песму.

Калфа Коте не доби одговора.

А није требало да га пита ни где је песму чуо, ни од кога је песму научио, а још мање је смео да се љути, јер је та песма исувише добро позната била. Певала се по целом граду и да је калфа Коте мало-мало мућнуо главом, сетио би се да је шегрт баш од њега истог чуо и научио ту песму, као што је он чуо и научио од мајстор-Мана. А после, баш да је све заборавио калфа Коте, није требало да заборави онај шамар што га је пре недељу дана добио и он сам од мајстор-Мана, кад је ту исту песму пред њим запевао. Зато је више није певао пред мајстором. Па и оно малочас, можда шегрт Поте и не би запевао и, ни крив ни дужан, добио шамар, да није сам он, исти калфа Коте, звиждукао баш ту исту песму. Укратко рећи, та се песма најрадије певала у оно доба кад и ова наша приповетка почиње. Била је чисто фатална са своје прилепчивости; и ко је само једаред чуо, није могао више да је избије из главе и заборави. Кад увече леже у кревет – шапуће те стихове; кад ујутру устане и потражи папуче – опет му се ти исти стихови отму с усана, и он певуши ту песму: „Синоћке те, леле, видо', Зоне...”

Сваки ју је знао и певушио, и жењени и нежењени, и млади чапкун и стари дилбери певуше је. Чак и прозаични ћир-Моша Абен-



шаам певушио би је кад би што добро продао, или кад би, сарафећи, кога забушио и преварио – и он би, трљајући руке, певао ту песму. Па и ви, поштовани читатељи, без разлике пола и старости, звања и занимања, извесно да знате ту песму о лепој Зони. Али има што не знате, а што ћете тек из ове приповетке сазнати, а то што не знате, то је то: на кога се односила та песма. Та је песма из народа; и бог зна ко ју је певао, и на коју је Зону мислио тај први кад је ту песму певао! И ко зна откад и на ком далеком крају Србије покрива црна земљица и зелена травица и творца и предмет те песме! И то вам ни писац не уме казати, јер то ни сам не зна, али оно што зна, то је: да ко је год и кад год је ко – у време ове наше приповетке – запевао ту песму, увек је мислио само на једну Зону, на лепу Зону, Зону Замфирову.

\*\*\*

Зона је била кћи чувеног чорбаци-Замфира, богатог и уваженог чорбације, силног негда чорбације. Дуго се још причало каква је сила био чорбаци-Замфир; такве силе и таквог господства нема више! Пред пашу је у турско време излазио кад год је хтео – у по дана, у по ноћи, и био виђен и мио гост у пашином конаку. Паша се врло често саветовао с њим. Колико су само кафа и наргила посркали и чибука попушили и мастика попили, и Замфир у пашином конаку и паша у Замфировој господској кући! И не један паша – него

неколико њих! Замфир је био сила: могао је човека и са самих вешала скинути, само кад хоће и кад потруди своје чудо и господство. А за ситније ствари утолико му је лакше било. Сваку неправду учињену кавурима он је лако, од шале, залечио, само кад се кренуо. Тек се дигне до паше. Јаве га, а паша га одмах пусти к себи. Чорбаци-Замфир уђе, поклони се паши, паша му да знак да седне. Доносе кафе и чибукe, пију и срчу. Паша заповеда разговор и пита, Замфир само кратко одговара; чини се љут, ћути, срче кафу и пушта димове, густе димове, и гледа кроз прозор у страну. Паши већ помало досадно. – Опет мењају чибукe и доносе друге кафе, а Замфир једнако ћути. Паша већ узнемирен.

– Што си ћутиш, чорбаци-Замфир?!...

– Па... питуј ме, пашо, па ће си зборим! – одговара као мало услужно и понизно, али и хладно, Замфир.

– Не ли те пита, а ти си сал ћутиш!

Замфир слеже раменима, пушта густе димове, и гледа у страну кроз пенџер.

– Која ми фајда, честити пашо, и да си зборим? – рећи ће у неко доба чорбаци-Замфир. – И кому да си зборим?! – Па скине фес и брише чело.

И трећи чибуци и треће кафе дођоше, а чорбаци-Замфир тек сад мало да се одобровољи и каже шта га је нагнало да дође паши, исприча му неку сиротињску невољу. Потужи му се на неки зулум: на разуздан аскер, на неправедан суд, на насртање на образ и веру, и каже да је

донео кључеве од куће своје и да оставља у аманет њему чељад и дворе своје; или нека прими кључеве, или нека помогне влашћу својом. А паша му се правда, обећава, а што обећа, то ће и испунити – зна то чорбаци-Замфир.

– Ете за твој кеиф, чорбаци-Замфир, и тој ће ти напрајим! – вели му паша – и ствар је свршена!...

А и паша је знао увек шта ради; знао је он да је Замфир сила и у Стамболу. Сменио је он или, како тамо кажу, „сургунисао” је три паше. Па није требало ни да иде сам главом тамо. „Сал дор чукне у тел у Стамбол – и паша већ беше!”, говораху често мештани, хвалећи силу и моћ чорбаци-Замфира.

А та сила долазила је од силног богатства његовог. Његови виногради и чифлуци многобројни су, и ко би их могао изређати! Али шта да се читаоци ломе преко поља и атара, кад је доста да му погледају конак, дворе његове, који су и виши и лепши и од самих пашиних! Кућа му је била у једној тесној и кривој улици у близини цркве. Капија велика, сва ишарана честим редовима ексера, с огромним звекиром, показује већ сама она богатство домаћиново. Кућа двокатна, висока, с многим високим оцацима, падала је издалека из поља свакоме путнику у очи и распознавала се усред осталих кућа, са доклатима и мноштвом прозора и капцима. У кућу се улазило преко многих широких басемака. Авлија пространа. Испред куће мања баштица, такозвана девојачка башта,

пуна свакојаког цвећа: руже, карамфила, замбака и каквог не цвећа! Само је лепа Зона знала каквога све цвећа није било у башти, јер она се старала о цвећу и залевала га. Скоро свако доба године имало је своје цвеће, и кућа Замфирова мирисала је преко целе године. Пред кућом су још и два стара, граната и лисната шам-дуда, неколико дуња и два дафинова дрвета, која је јако пазио стари чорбаци-Замфир. И у мају, кад цветају дафине, најрадије је седео на простртом сицадету под њима; пушио, издавао наредбе, сркао кафу, и тада је врло мало мислио; само од времена на време издигне се на сицадету, пружи нос – као хрт кад хвата траг – и увлачи мирис од жута дафинова цвета и шакама га још више граби и притерује своме носу. Мирис га тај заноси и опија. Буди у њему давне успомене тај оријенталски харемски мирис жутог дафиновог цвета. Па се чорбаци-Замфир сећа дахирета и решмета, и фереца и бадемастих великих очију, и песме једне која се негда тихо певушила по српској махали – тихо, да Турци не чују – песме о младом кавуру и о Зејни некој! Тада га обузима слатка сета, и стари Замфир тада тихо жали за младошћу својом под цветним дафиновим дрветом, које је и онда тако исто мирило. И све док цвета дафина, оно неколико дана, чорбаци-Замфир нерадо оставља кућу и слабо излази у чаршију. Ту седи и пуши, пије кафу и амберију, одатле наређује и саветује и грди, али и кад се наљути и грди кога од млађих – ипак је тих дана добре воље.

Библиотека *Класици за децу и младе*

Стеван Сремац  
ЗОНА ЗАМФИРОВА

Издавач:  
Pi-press, Пирот

За издавача:  
Драгана Пејић-Ранђеловић

Уредник:  
Соња Жикић

Лектура и коректура:  
Милош Соколовић

Дизајн корица:  
Владимир Манчић

Техничка припрема:  
Соња Жикић

Штампа:  
Pi-press, Пирот

Тираж: 1000

ISBN 978-86-6023-449-2

CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-31

**СРЕМАЦ, Стеван, 1855-1906**

Зона Замфирова / Стеван Сремац. - Пирот  
: Рi-press, 2021 (Пирот : Рi-press). - 242 стр. ; 21  
cm. - (Едиција Класици за децу и младе)

Тираж 1.000.

ISBN 978-86-6023-449-2

COBISS.SR-ID 44749577